

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО РЕЦЕНЗЕНТА

на дисертаційну роботу **Чайковської Софії Михайлівни**

«Використання маргінальних донорських сердець для розширення пулу донорських органів при проведенні ортотопічної трансплантації серця»,

яку подано на здобуття ступеня доктора філософії

в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

до спеціалізованої вченої ради ДФ 26.613.219

Національного університету охорони здоров'я України ім.П.Л.Шупика,

що утворена рішенням Вченої ради Університету від 19.03.2025

(протокол №3)

Актуальність дослідження. Лікування термінальної стадії хронічної серцевої недостатності залишається гострою проблемою кардіології у всьому світі. Згідно літературних даних, поширеність серцевої недостатності коливається від 1% до 3% загальної популяції, що відповідає приблизно 56,2 мільйонам людей у світі і не менше 200-600 тисяч в Україні. Єдиним радикальним та найбільш ефективним методом лікування термінальної стадії серцевої недостатності на цей час залишається трансплантація серця.

Щорічно у всьому світі виконується понад 3700 операцій трансплантації серця. За 2020 рік в Україні виконано лише 9 таких операцій. Утім, в наступні роки їх кількість швидко зростала, і у 2024 році вже було здійснено 71 операцій трансплантації серця. Відтак, одним з найгостріших є визначення та вдосконалення критеріїв відбору донорів, зокрема, з використанням маргінальних донорських сердець. Власне, це визначає безперечну актуальність рецензованої роботи.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами. Дисертаційна робота є фрагментом дослідження, яке виконувалось у рамках планової науково-дослідницької роботи Державної

установи «Інститут серця МОЗ України» за темою «Розробка алгоритму періопераційного лікування пацієнтів із невідповідністю масово – зростового показника при ортотопічній трансплантації серця», номер державної реєстрації 0124U004989.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів дослідження. Вперше в Україні узагальнено результати виконання ортотопічних трансплантацій серця, що визначає унікальність проаналізованого матеріалу. Вперше показано досвід використання маргінального донорського серця, встановлено і вивчено критерії маргінальності. Встановлено, що використання маргінальних донорських сердець є одним із перспективних методів, який дозволяє більш, ніж на 40% розширити пул донорських органів та зменшити час очікування серед кандидатів у списку на трансплантацію. Оцінено результати виконання трансплантацій серця в регіональних центрах України та показано результати лікування пацієнтів. Вагоме теоретичне значення має розроблений та обґрунтований авторкою алгоритм кондиціонування донора із застосуванням нормотермічної регіонарної перфузії з подальшим мультиорганним забором донорських органів.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження дозволяють очікувати покращення результатів виживання пацієнтів із листа очікування на трансплантацію серця, допомагають зменшити частоту післяопераційних ускладнень та смертність, скоротити терміни госпіталізації та покращити якість життя пацієнтів. Підсумком роботи є покращення безпосередніх та віддалених результатів трансплантації серця у пацієнтів, яким виконано ортотопічну трансплантацію серця.

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків та рекомендацій, сформульованих в дисертації. Дисертантом чітко визначена мета, логічно сформульовано завдання, необхідні для її

досягнення. У роботі ретроспективно проаналізовано дані історій хвороби та амбулаторних карт 106 стаціонарних пацієнтів, яким було виконано ортотопічну трансплантацію серця. Результати дослідження проаналізовано із застосуванням сучасних статистичних методів, які відповідають поставленим меті та завданням.

Наукову роботу виконано у Державній установі «Інститут серця Міністерства охорони здоров'я України», м.Київ, яка є клінічною базою кафедри кардіохірургії, рентгенендоваскулярних та екстракорпоральних технологій Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика. Це дозволило авторці відібрати необхідний матеріал для дослідження. Загалом було проаналізовано вибірку обсягом 106 спостережень, причому частота пропущених ознак становила менше 1 %.

Розмір вибірки, зібраний матеріал та методи статистичного дослідження, які використовувалися у роботі, дозволили адекватно проаналізувати результати дослідження для належного виконання мети і завдань.

Структура та зміст дисертації, її завершеність загалом. Структура роботи є традиційною для дисертаційних досліджень. Вона включає анотацію українською та англійською мовами, вступ, огляд літератури, розділ матеріалу та методів дослідження, три розділи власних результатів (які в свою чергу структуровано на підрозділи), аналіз та узагальнення результатів, висновки, перелік використаних джерел, який включає 254 публікації. Варто відзначити, що аналітичний стиль написання огляду відображає глибину аналізу літератури. Авторкою детально і цілком зрозуміло викладено методологію дослідження. Оригінальні результати детально викладено у трьох розділах власних результатів, проілюстровано значною кількістю таблиць та рисунків. Окремо потрібно відзначити розділ 4, у якому викладено особливості організації трансплантологічної допомоги за умов військового стану. Розділ аналізу та узагальнення

власних результатів містить їх порівняння з даними інших досліджень, певні обмеження інтерпретації отриманих даних і чітко віддзеркалює новизну здійсненого дослідження.

Основний текст дисертації викладено літературною державною мовою, науковим стилем. Наукові положення, висновки та рекомендації викладено стисло, точно, ясно та просто, з цифровим обґрунтуванням, що забезпечує легкість та доступність їх сприйняття. Загальний обсяг дисертації відповідає встановленим нормативам. Оформлення дисертації загалом відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України. У ході рецензування наукової роботи запозичень матеріалу без посилання на відповідні джерела не виявлено. Висновки дослідження аргументовані, відповідають поставленій меті та завданням дослідження, об'єктивно відображають результати даного дослідження.

Повнота викладення результатів в опублікованих наукових працях. За матеріалами дисертації опубліковано 9 наукових робіт, що відображають основний зміст дисертаційної роботи: 4 тези у матеріалах міжнародних та всеукраїнських конгресів, конференцій, з'їздів та у 5 статтях: з них 4 статті у виданнях, проіндексованих у Scopus та/або Web of Science Core Collection та віднесені до третього - четвертого квартилів (Q3 – Q4) відповідно до класифікації SC Imago Journal and Country Rank та одна стаття у фаховому науковому виданні, рекомендованому ДАК МОН України. Отримано два патенти України на корисну модель. Дисертантом розроблено керівництво для пацієнтів та їх родин, що очікують на трансплантацію серця. Загалом, рівень оприлюднення результатів дослідження в публікаціях, на міжнародних і національних форумах свідчить про те, що дисертантка є експерткою з досліджуваної проблеми, визнаною не лише в Україні, а й за її межами.

Значення отриманих результатів для науки та практики, можливості їх використання. Рецензована дисертаційна робота має

вагоме науково-теоретичне значення. Ця робота є першою в Україні, де узагальнено результати виконання трансплантацій серця, у тому числі з викладенням даних проспективного 12-місячного спостереження. Водночас, її підсумки важливі для клінічної практики. Підсумком роботи є покращення безпосередніх та віддалених результатів трансплантації серця в основній (маргінальні донорські серця) та контрольній групах (стандартні донорські серця) шляхом розробки та всебічного обґрунтування стратегічних підходів у лікуванні та вдосконаленні умов розвитку трансплантації серця в Україні.

З огляду на наведені міркування, результати дисертаційного дослідження потрібно обов'язково використовувати в навчальному процесі в закладах вищої освіти, зокрема, у безперервному професійному розвитку лікарів – трансплантологів, серцево – судинних хірургів, анестезіологів, кардіологів, трансплант - координаторів та суміжних спеціалістів. Зважаючи на особливе значення одержаних результатів для прогресу медичної науки і практики, вдосконалення відбору пацієнтів для пересадки серця і розвитку трансплантологічного напрямку загалом, доцільно використати підсумки роботи для підготовки практичного керівництва для лікарів чи наукової монографії.

Недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення. При аналізі дисертаційної роботи не виявлено суттєвих недоліків, які б принципово впливали на оцінку теоретичної та практичної цінності результатів. Зауваження переважно стосуються окремих орфографічних, стилістичних помилок та мають рекомендаційний характер. Те, що в дисертації небагато аспектів порівняння одержаних результатів з літературними даними, частково обумовлено обмеженою кількістю досліджень з обраної теми, яка стосується старту періоду трансплантології в країні та унікальності застосування маргінального донорського серця.

Саме з огляду на це, пропоную авторці під час офіційного захисту відповісти на питання:

1. Які основні критерії для відбору маргінальних донорських сердець?
2. Чи залежить можливість використання маргінальних донорських сердець від етіології серцевої недостатності (ішемічна чи дилатаційна кардіоміопатія)?
3. Чому на вашу думку, немає статистичної різниці у виживаності між основною (маргінальні донорські серця) та контрольною (стандартні донорські серця) групами?

Висновок про відповідність роботи вимогам, які висуваються до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії. За актуальністю, використаними сучасними методологічними підходами, багатьма аспектами наукової новизни і практичного значення одержаних результатів, належним рівнем оприлюднення та оформлення, дисертаційна робота С.М. Чайковської «Використання маргінальних донорських сердець для розширення пулу донорських органів при проведенні ортотопічної трансплантації серця» є комплексним узагальнюючим науковим дослідженням з актуального питання трансплантології та кардіохірургії, характеризується єдністю змісту, аспектами наукової новизни, теоретичного та практичного значення. Робота відображає унікальний досвід Інституту серця МОЗ України – безумовного флагмана вивчення проблеми трансплантації серця в Україні. Вона є продуктом провідної за напрямком дослідження наукової школи, яку очолює член-кореспондент НАМН України професор Борис Тодуров. Дисертація містить нове вирішення актуального питання сучасної трансплантології та кардіохірургії, а саме дозволяє покращити результати лікування пацієнтів із листа очікування на трансплантацію серця шляхом використання маргінальних донорських сердець.

Дисертація відповідає вимогам п.п. 6,7,8,9 Постанови КМ «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. №44 зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ від 21.01.2022 р. №341, а також Наказу МОН України від 12.01.2017 р. №40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), а її автор Чайковська Софія Михайлівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Офіційний рецензент

завідувач кафедри функціональної діагностики

НУОЗ України імені П.Л.Шурика

доктор медичних наук, професор

Олег ЖАРІНОВ

[Handwritten signature of Oleg Zharynov]
МОН України
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОХОРОНИ
ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ІМЕНІ П.Л.ШУРИКА
Завідуючий
2022 р.